

memorii | jurnale

A.E. Hotchner (n. 1917), editor, romancier și scenarist, este autorul faimoasei biografii *Papa Hemingway* (1966). Hotchner îl cunoaște pe Ernest Hemingway în 1948; o prietenie strânsă îi va lega vreme de treisprezece ani, până la moartea scriitorului. A adaptat multe dintre romanele și povestirile lui Hemingway pentru televiziune, teatru sau film. Romanele lui Hotchner *The Man Who Lived at the Ritz* și *Looking for Miracles*, precum și autobiografia *King of the Hill* au fost adaptate și ecranizate.

Ernest Hemingway s-a născut în 1899, în Oak Park, Illinois. Și-a început cariera de scriitor la un ziar din Kansas City, la vârsta de 17 ani. În 1918, după ce Statele Unite intră în Primul Război Mondial, se înrolează ca voluntar; va fi rănit în luptă și decorat. Devine corespondent al ziarului *Toronto Star*. În 1921 se mută la Paris, împreună cu prima soție, Hadley Richardson. Aici îi cunoaște pe marii artiști și scriitori ai generației sale: F. Scott Fitzgerald, Gertrude Stein, Ezra Pound, Pablo Picasso, James Joyce. În această perioadă îi apare primul roman, *Fiesta (The Sun Also Rises)*, 1926). Își petrece mare parte din timp în căutarea aventurii: merge la vânătoare în Africa, la coride în Spania, pescuiește în Florida. Este reporter în timpul Războiului Civil din Spania și în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Printre cele mai cunoscute romane ale sale se numără *Bătrânul și marea*, *Pentru cine bat clopotele*, *Adio, arme*, *Zăpezile de pe Kilimanjaro*, *Sărbătoarea continuă*. Primește Premiul Pulitzer în 1953 și Premiul Nobel pentru Literatură în 1954. Se sinucide în 1961, în Ketchum, Idaho.

IUBIRILE LUI
Hemingway
POVESTITE DE EL ÎNSUȘI

CONSEMNAȚIE DE
A.E. HOTCHNER

Traducere din engleză de
Alexandru Macovescu

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Soğiei mele

Cuprins

Prefață 11

CAPITOLUL I	O rezervă a spitalului St. Mary	21
CAPITOLUL II	Rendez-vous la hotelul Gritti Palace din Veneția	37
CAPITOLUL III	Drumurile se despart la barul lui Harry	61
CAPITOLUL IV	Festivalul San Fermín din Pamplona	71
CAPITOLUL V	Dezvăluirile din Key West	79
CAPITOLUL VI	Pe cine să te bazezi și de cine să te dispensezi	91
CAPITOLUL VII	Sfârșitul celor o sută de zile	117
CAPITOLUL VIII	Pentru cine bat clopotele de nuntă	127
CAPITOLUL IX	Scurta și nefericita viață alături de Pfeiffer	139
CAPITOLUL X	Parisul este trist uneori	151
CAPITOLUL XI	Rezerva din spitalul St. Mary	165

Epilog 175

Credite fotografice 177

Toate relele din lume își au rădăcina în inocență.

— ERNEST HEMINGWAY

Churriana, Spania, 1959: Ernest la împlinirea a 60 de ani, alături de Mary, soția lui, strânși în jurul cadourilor primite.

CAPITOLUL I
O rezervă a spitalului St. Mary

La începutul lui iunie 1961, pe când mă întorceam la New York de la Hollywood, am luat un avion cu destinația Minneapolis. De acolo am închiriat o mașină și am condus 144 de kilometri până la spitalul St. Mary din Rochester. Pentru a doua oară, bunul meu prieten Ernest Hemingway fusese internat la psihiatrie sub supravegherea doctorilor de la clinica Mayo, aflată în vecinătate. Îl mai vizitasem și la prima internare, cu câteva săptămâni înainte, pe când mă duceam la Hollywood.

În ultimele șase săptămâni, timp în care fusese supus terapiei cu electroșocuri, Ernest nu avusese voie să vorbească la telefon sau să primească vizitatori, nici măcar pe soția sa, Mary. Acum urma o pauză înaintea altei serii de electroșocuri, iar doctorii de la clinica Mayo l-au lăsat să mă sune și să stabilim o vizită.

Clinica Mayo nu avea condiții de spital, însă era afiliată spitalului St. Mary din Rochester, condus de o echipă energetică de călugărițe, care îi lăsau pe doctorii de la clinică să trateze pacienții internați acolo.

Pe atunci, tratamentul cu electroșocuri se administra într-un mod brutal – curentul electric intra în creierul pacientului fără anestezie, pacientului i se punea o bucată de lemn între dinți în vreme ce se zvârcolea cuprins de dureri îngrozitoare. Doctorii de la Mayo îl diagnosticaseră pe Ernest cu tulburare maniaco-depresivă și îi prescriseseră electroșocuri ca să-i amelioreze simptomele.

Pe vremea aceea se vehiculau multe explicații neînțemeiate pentru declinul suferit de Ernest: se spunea că avea cancer în fază terminală sau probleme financiare sau se certase cu Mary. Nimic nu era adevărat. Prietenii lui apropiați știau că suferă de depresie și paranoia de un an, dar nu fusese descoperită vreo cauză, și probabil că n-avea să fie descoperită vreodată. Încercam să discut cu el, să-l ajut să treacă peste anumite fobii devastatoare, dar, din nefericire, puținele progrese pe care le-am făcut au fost temporare. Voiam să-l scot din mediul lui distructiv punând la cale un tur al locurilor de pescuit din jurul lumii pe care își dorise să le vadă dintotdeauna, dar, cu o zi înainte de plecare, a dat înapoi. Când Mary a insistat să meargă la un psihiatru, a refuzat cu obstinație, pentru că avea deja un psihiatru, mașina de scris Corona.

Ernest și cu mine ne-am întâlnit des în cei 13 ani de prietenie. I-am adaptat multe dintre nuvelele și romanele sale pentru televiziune, teatru și film. Am avut parte de aventuri în Franța, Italia, Cuba, Mexic și Spania. Cu o vară înainte să înceapă halucinațiile, am făcut împreună un minunat tur al coridelor în mai multe orașe din Spania,

unde se organizau competițiile *mano a mano* (lupte mortale între doi matadori în loc de trei, ca de obicei) între matadorii spanioli de prim rang – cumnații Antonio Ordóñez și Luis Miguel Dominguín. În Ciudad Real, Antonio m-a îmbrăcat într-un costum de matador, mi-a dat numele „El Pecas“ (Pistruiatul), iar Ernest m-a convins să intru în arenă ca *sobre-saliente* (al treilea matador care se luptă cu taurul dacă cei doi matadori de pe afiș sunt răniți și nu mai pot continua) pentru acești mari matadori, pe când el se dădea agentul meu. Ca *sobre-saliente*, trebuia să fac o mișcare obligatorie pentru public, dar Ernest mi-a zis să stau pe lângă Antonio, care m-a ajutat să o execut momind taurul ca să-l atace pe el.

Pofta de viață a lui Ernest era molipsitoare.

În iulie 1959, când a împlinit 60 de ani, am dat o petrecere minunată, care a ținut două zile, în Churriana, un sat aflat pe dealurile de deasupra orașului Málaga. Mary Hemingway, a patra soție a lui Ernest, nu s-a dat în lături de la nimic. Simțea că zilele de naștere precedente fuseseră mereu trecute cu vederea din cauza lipsei lui de cooperare și acum era hotărâtă să compenseze pentru toate petrecerile ratate. A reușit.

S-a adus șampanie de la Paris, mâncare chinezească de la Londra, *bacalao à la Vizcaína* (o tocană de cod în stil basc) de la Madrid, o tarabă de la un bălci ambulant unde puteai să tragi la țintă, un expert în artificii din Valencia (orașul artificierilor), dansatori de flamenco din Málaga și muzicieni din Torremolinos. Au venit invitați de peste tot, printre care maharajahul din Jaipur cu soția și fiul, maharajahul din Cooch Behar cu soția, generalul

C.P. „Buck“ Lanham din Washington D.C. (cel care condusesese trupele în Bătălia din Pădurea Hürtgen, căreia Ernest i s-a alăturat *ex-officio* în al Doilea Război Mondial), ambasadorul David Bruce împreună cu soția, care au venit cu avionul din Bonn, mulți oameni de vază din Madrid și mulți prieteni vechi de-ai lui Ernest de la Paris.

Ernest s-a distrat pe cinste. A tras la țintă cu o pușcă rablagită încercând să nimerească mucerile de țigară dintre buzele maharajahului din Cooch Behar și ale lui Antonio Ordóñez, cel mai mare matador al Spaniei. A condus o linie de conga pe domeniu și s-a bucurat să deschidă mormanul de cadouri, arătându-le tuturor.

Punctul culminant al petrecerii a fost când expertul în artificii din Valencia a dezlănțuit o salvă de rachete uriașe care au ajuns în vârful unui palmier de lângă casă care a luat foc. Atât pompierii din Málaga care au apărut, cât și mașina lor păreau desprinși dintr-o comedie de Mack Sennett¹. S-au suit în copac, au stins incendiul, și Ernest i-a invitat la petrecere. Apoi, în toiul nopții, Ernest a purtat casca de metal a șefului de echipă și împreună cu Antonio au dat câteva ture cu mașina de pompieri, sirena răsunând strident.

Sfârșitul acelei veri a însemnat sfârșitul vremurilor bune.

Anul următor am asistat la o schimbare bruscă și ciudată în comportamentul lui Ernest: neputința de a condensa *The Dangerous Summer* pentru revista *Life*.

1. Mack Sennett (1880–1960) – regizor, scenarist, producător. Este cunoscut drept Regele comediei. (N. tr.)

Pentru prima oară de când locuia acolo, nu a participat la vânătoarea anuală de fazani de lângă casa lui din Ketchum, Idaho. Stăruia că pajiștile pe care vânașe mereu îi erau acum inaccesibile. Pe măsură ce paranoia i se agrava, era convins că cei de la FBI îi puseseră microfoane în mașină și în casă și că agenții de la Fisc îi verificau contul bancar.

În ultima mea vizită la Ketchum, cu o seară înainte să plec, am ieșit să iau masa cu Mary și Ernest. Pe la jumătatea cinei, Ernest, care părea să se simtă bine, a fost cuprins brusc de încordare și mi-a șoptit că trebuie să plecăm imediat. Mary l-a întrebat ce s-a întâmplat.

— Problema sunt agenții ăia doi de la FBI care stau la bar.

Mai târziu, Mary m-a luat deoparte să vorbim. Era foarte îndurerată. Ernest petrecea ore întregi cu manuscrisul de la Paris dinaintea lui încercând să scrie, dar nu era în stare decât să întoarcă paginile. Spunea adesea că vrea să se distrugă și uneori se ducea la rastelul cu arme, lua una și rămânea așa, uitându-se în gol pe ferastră. După multe insistențe, doctorul de la Ketchum l-a convins să se interneze sub un nume de împrumut la secția de psihiatrie a spitalului St. Mary, unde doctorii de la Mayo i-au administrat o serie de electroșocuri.

M-a sunat odată de la telefonul de pe holul spitalului. Părea stăpân pe situație, dar am simțit în vocea lui un entuziasm forțat, care nu își avea locul. Halucinațiile nu i se atenuaseră: în cameră erau microfoane, telefonul îi era ascultat, unul din rezidenți era agent federal. Sperasem ca tratamentul să-l ajute să scape de obsesii, dar, din păcate,

cum mi-am dat seama în urma conversației telefonice, psihoza se agravase.

După terapia cu electroșocuri și după numeroasele ședințe cu psihiatrii, l-am vizitat pentru prima oară în drumul meu spre Hollywood, sperând din nou să nu mai fie hăituit de halucinații. Degeaba, era bântuit de aceleași obsesii.

E greu de crezut, dar Ernest a fost externat de doctoreii de la Mayo la scurt timp după vizita mea. M-a sunat la Hollywood să-mi spună cât de încântat era că e iar acasă, la Ketchum, și că muncește din nou. Mi-a povestit că se dusesse la vânătoare la o zi după ce se întorsese acasă, și, drept urmare, opt rațe sălbatice și două rațe mici atârnav deasupra stivei de lemne în fața geamului de la bucătărie.

Însă bonomia n-a ținut prea mult. La scurt timp, tulburările și-au făcut din nou loc în sufletul lui și s-au agravat. A încercat de două ori să se sinucidă cu o armă din rastele și a fost oprit doar datorită unei intervenții curajoase. Pe timpul zborului de întoarcere la St. Mary, deși era sedat, a încercat să sară din avion. Când avionul a făcut o escală în Caspar, Wyoming, pentru reparații tehnice, s-a repezit spre elicea care încă se învârtea.

Când am ajuns la periferia orașului Rochester în Chevy-ul meu închiriat, în acea zi de iunie din 1961, eram îngrijorat în legătură cu starea lui Ernest. Speram ca ultimele serii de electroșocuri, împreună cu ședințele intensive cu psihiatrii de la Mayo, să-l fi scăpat pe Ernest de fobii sau măcar să le fi diminuat efectul asupra lui.

M-am cazat la hotel și m-am dus direct la spital. Asistentă-șefă mi-a deschis cu cheia ușa de la rezerva lui Ernest – semn rău. Era o cameră strâmtă, dar avea o fereastră mare prin care intra soarele din plin. Nu erau flori, iar pereții erau goi. Pe noptieră se aflau trei cărți și lângă ea un scaun de metal. Ferestrele aveau gratii.

Ernest, dinaintea ferestrei, cu spatele la ușă, stătea în picioare la o masă de spital înălțată pentru a-i servi drept birou. Purta vechiul halat de baie roșu, de lână (botezat de Mary „Halatul împăratului“), încins cu o curea ponosită de piele pe a cărei cataramă scria „*Gott Mit Uns*“¹, o curea pe care o luase de la un soldat german în al Doilea Război Mondial în Bătălia din Pădurea Hürtgen. Purta niște mocasini indieni tociți și avea pe cap o șapcă albă de tenis jechoasă. Barba îi era neîngrijită și părea să fi slăbit.

— Domnule Hemingway, aveți un musafir, i-a zis asistenta.

Ernest s-a întors. M-a privit uimit câteva clipe, apoi a zâmbit larg când m-a recunoscut. A venit să mă întâmpine, și-a dat jos șapca și ne-am îmbrățișat ca spaniolii, bătându-ne reciproc pe spate. Se bucura sincer că venisem. Părea împlăcut, de parcă Ernest de odinioară dispăruse și bărbatul din fața mea era doar o umbră a lui.

— Ei bine, Hotch, mi-a zis, bine ai venit pe Tărâmul de Nicăieri, unde te percheziționează, încuie ușa și nu au încredere să-ți lase pe mână nici măcar un obiect neascuțit.

Asistenta stătea în prag.

1. Dumnezeu fie cu noi! (ger.) (N. tr.)